West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - I

SANSKRIT — HONOURS

PAPER – I

Duration : 4 Hours] [Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks : 20)

1. Write short note on any *one* of the following : 1 × 4 = 4

यतिः, समवृत्तम् , गुरुस्वरः ।

2. Define and illustrate any *two* of the following : 2 × 4 = 8

मालिनी, इन्द्रवज्रा, वसन्ततिलकम् , द्रुतविलम्बितम् ।

3. Scan and name the metres in any *two* of the following : 2 × 4 = 8

a) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ।

b) न तज्जलं यन्न सुचारुपङ्कजम् ।

c) हस्ते लीलाकमलमलके बालकुन्दानुविद्धम् ।

d) प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिवः ।

UNIT - II

(Marks : 40)

4. Join in Sandhis any *four* of the following : $4 \times 1 = 4$

गङ्गा + उदकम् , तत् + मात्रम् , साधु + इदम् , हसन् + आगतः, निः + रसम् , मुनी + इमौ, गो + अक्षः ।

5. Disjoin the Sandhis in any *four* of the following : $4 \times 1 = 4$

पवनम् , प्रौढ़ः, नद्यत्र, वृहस्पतिः, अहरहः, युधिष्ठिरः ।

6. Account for the case-ednings in any *eight* of the following underlined words : $8 \times 1 = 8$

a) शोकेन रोदिति ।

b) रामः वदति ।

c) धिक् मूर्खम् ।

d) रामेण हतः रावणः ।

e) मासं व्याकरणमधीते ।

f) शिखया परिव्राजकः ।

g) यागाय याति यतिः ।

h) सङ्गात् सञ्जायते कामः ।

i) विद्वान् सर्वेषां पूजितः ।

j) जपमनु प्रावर्षत् ।

k) मातुः निलीयते पुत्रः ।

l) रुदिते पुत्रे पिता जगाम ।

7. Distinguish between any *four* of the following words : 4 × 2 = 8

a) शूद्रा and शूद्री

b) अर्थी and अर्थवान्

c) आह्वयति and आह्वयते

d) नीला and नीली

e) वाक्यम् and वाच्यम्

f) सूर्या and सूरी ।

8. Name and expound the Samasas in any *four* of the following : 4 × 2 = 8

दुर्भिक्षम्, घनश्यामः, नदीमातृकः, चौरभयम् , सत्यवादी, पुण्यपापम् ।

9. Correct or justify any *four* of the following : 4 × 2 = 8

a) एकादशीमुपवसन्ति निरम्बुभक्षाः ।

b) मुखेन त्रिलोचनः ।

c) प्रदीयतां दाशरथाय मैथिली

d) हा पितः ।

e) समानयंस्तुल्यगुणं वधूवरम् ।

f) धनपतिगृहादुत्तरेणास्मदीयम् ।

UNIT - III

(Marks : 30)

10. Translate into Sanskrit and write in Devanāgarī script. 15

a) A miser saved up a chest full of money, buried it in the ground and went secretly each day to look at it. His workman happened to see him. That night the workman dug up the chest and stole it. When the miser came to look at his money, he saw it was gone. He began to cry. A neighbour saw him and said, "Why are you crying ? You never did anything with the money, did you ? Go and look at the hole where it was. What's the difference ?"

OR

b) The character of good men is like that of a tree. The tree stands in the rays of the sun. Still it gives shade to the travellers standing beneath it. The wood-cutter may strike at its root, but it never withdraws its shade from his head. Its branches afford shelter to many birds. Such is the character of good men.

11. Translate into English : 15

a) प्राचीनकाले वाल्मीकिनामा ऋषिः आसीत् । एकदा सः शिष्यैः सह स्नातुं तमसानदीमगच्छत् । मार्गे स व्याधेन विद्धमेकं क्रौञ्चपक्षिणमपश्यत् । सहचरस्य वियोगेन क्रौञ्ची व्याकुलाभवत् । सा च उच्चैः अरुदत् । तस्याः रोदनं श्रुत्वा दुःखं च दृष्ट्वा ऋषिः द्रवीभूतः । क्रौञ्चीक्रन्दनात् जातः ऋषेः शोकः श्लोकरूपेण तस्य मुखादेव निर्गतः ।

OR

b) कश्चित् श्रान्तः वृद्धः वृक्षतले उपाविशत् । तस्मिन् वृक्षे पचेलिमानि फलान्यवर्तन्त । वृद्धस्य तेषु स्पृहा जाता । परं स वृक्षमारुह्य तानि ग्रहीतुं नाशक्नोत् । दिष्ट्या तस्मिं स्तरौ केचित् वानराः फलानि खादन्तः स्थिताः । स कतिचिदुपलानादाय वानरान् लक्ष्यीकृत्य प्राक्षिपत् । वानराः कुपिताः कानिचित् फलान्यवचित्य वृद्धं प्रति प्राक्षिपन् । वृद्धः सहर्षं तान्यादाय अभीष्ट देशं गतः ।

UNIT - IV

(Marks : 10)

12. Write an essay in simple Sanskrit on any *one* of the following : 10

a) तव प्रियः कविः

b) नियमानुवर्तिता

c) छात्राणामध्ययनं तपः

d) वर्षाकालः ।

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - I

SANSKRIT — HONOURS

PAPER – II

Duration : 4 Hours] [Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks : 20)

1. a) What are the utilities of 'Arthaprakrtis' in a drama ? What are its different types ? Define and illustrate any *two* of them. 3 + 1 + 6 = 10

OR

b) Define सन्धि of a drama. Define two of its varieties with suitable illustrations from your text. 2 + 8 = 10

2. Write explanatory notes on any *two* of the following : 2 × 5 = 10

नान्दी, प्रयत्नः, विष्कम्भकः, प्रकरणम् ।

UNIT - II

(Marks : 30)

3. a) 'Kālidāsa is a poet of nature' — justify the statement. 10

OR

b) Discuss fully different aspects of Dusyanta's character. 10

OR

c) What is the significance of Hamsapadikā's song incorporated in the Fifth Act of the Abhijñānasakuntala ? Discuss fully. 10

4. Translate into English *or* Bengali any *one* of the following verses : $1 \times 5 = 5$

a) मुक्तेषु रश्मिषु निरायतपूर्वकाया
निष्कम्पचामरशिखा निभृतोर्ध्वकर्णाः ।
आत्मोद्धतैरपि रजोभिरलङ्घनीया
धावन्त्यमी मृगजवाक्षमयेव रथ्याः ॥

b) अनवरतधनुर्ज्यास्फालनक्रूरपूर्वं
रविकिरणसहिष्णुः क्लेशलेशैरभिन्नम् ।
अपचितमपि गात्रं व्यायतत्वादलक्ष्यं
गिरिचर इव नागः प्राणसारं विभर्ति ॥

5. Explain in Sanskrit with reference to the context any *one* of the following verses : $1 \times 8 = 8$

a) असंशयं क्षत्रपरिग्रह क्षमा
यदार्यमस्यामभिलाषि मे मनः ।
सतां हि सन्देहपदेषु वस्तुषु
प्रमाणमन्तः करणप्रवृत्तयः ॥

b) रम्याणि वीक्ष्य मधुरांश्च निशम्य शब्दान् -
-पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः ।
तच्चेतसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं
भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि ॥

6. Name and expound the Samāsa in निरायतपूर्वकाया in 4 (a) *or* क्षत्रपरिग्रह क्षमा in 5 (a). 2

7. Render into Sanskrit in Devanāgarī script any *one* of the following : 1 × 5 = 5

a) इसीसिचुंबिआइं भमरेहिँ सुउमारकेसरसिहाइं ।
ओदंस अंति दअमाणा पमदाओ सिरीसकुसुमाइं ॥

b) जदि वि गंधव्वेण विधिणा णिव्वुत्तकल्लाणा सउन्दला अणुरूवभत्तुगामिणी संवुत्तेति णिव्वुदं मे हिदअं तथा वि एत्तिअं चिंदणीयं ।

UNIT - III

(Marks : 20)

8. a) Discuss the source of the drama Svapnavāsavadatta and its deviations if any from the origin. 10

OR

b) Compare and contrast the character of Vāsavadattā and Padmāvatī as depicted in Bhāsa's Svapnavāsavadatta. 10

9. Translate into English *or* Bengali any *one* of the following verses : 1 × 5 = 5

a) तीर्थोदकानि समिधः कुसुमानि दर्भान्
स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानि ।
धर्मप्रिया नृपसुता न हि धर्मपीडा -
मिच्छेत् तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्याः ॥

b) ऋज्वायतां हि मुखतोरणलोलमालां
भ्रष्टां क्षितौ त्वमगच्छसि मूर्ख सर्पम् ।
मन्दानिलेन निशि या परिवर्तमाना
किञ्चित् करोति भुजगस्य विचेष्टितानि ॥

10. Amplify in Sanskrit any *one* of the following : 1 × 5 = 5

a) सुखमन्यद् भवेत् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम् ॥

b) कः कं शक्तो रक्षितुं मृत्युकाले
रज्जुच्छेदे के घटं धारयन्ति ॥

UNIT - IV

(Marks : 30)

11. a) What is the name of the third act of Uttararāmacarita ? Illustrate the significance of the introduction of act III in this drama. 2 + 10 = 12

OR

b) Give a brief sketch of Bhavabhūti's description of the Dandaka forest. 12

OR

c) Describe the character of Rāma is painted by Bhavabhūti supporting your answer by quotations. 12

12. Translate into English *or* Bengali any *two* of the folllowing verses : 2 × 5 = 10

a) स्नेहात्सभाजयितुमेत्य दिनान्यमूनि
नीत्वोत्सवेन जनकोऽद्य गतो विदेहान् ।
देव्यास्ततो विमनसः परिसान्त्वनाय
धर्मासनाद् विशति वासगृहं नरेन्द्रः ॥

b) क्लिष्टो जनः किल जनैरनुरञ्जनीय
स्तन्नौ यदुक्तमशुभं च न तत्क्षमं ते ।
नैसर्गिकी सुरभिनः कुसुमस्य सिद्धा
मूर्ध्नि स्थिति र्न चरणैरवताडनानि ॥

c) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे
न तु खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा ।
भवति हि पुनर्भूयान् भेदः फलं प्रति तद्यथा
प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणि र्न मृदादयः ॥

d) अनुभावमात्रसमवस्थितश्रियं
सहसैव वीक्ष्य रघुनाथमीदृशम् ।
प्रथमप्रबुद्धजनकप्रबोधिता
विधुराः प्रमोहमुपयान्ति मातरः ॥

13. Explain in Sanskrit with reference to the context any *one* of the following verses : 1 × 8 = 8

a) लौकिकानां हि साधूनामर्थं वागनुवर्तते ।
ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुवर्तते ॥

b) अनिर्भिन्नो गभीरत्वादन्तर्गूढघनव्यथः ।
पुटपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणः रसः ॥